

มะขาม

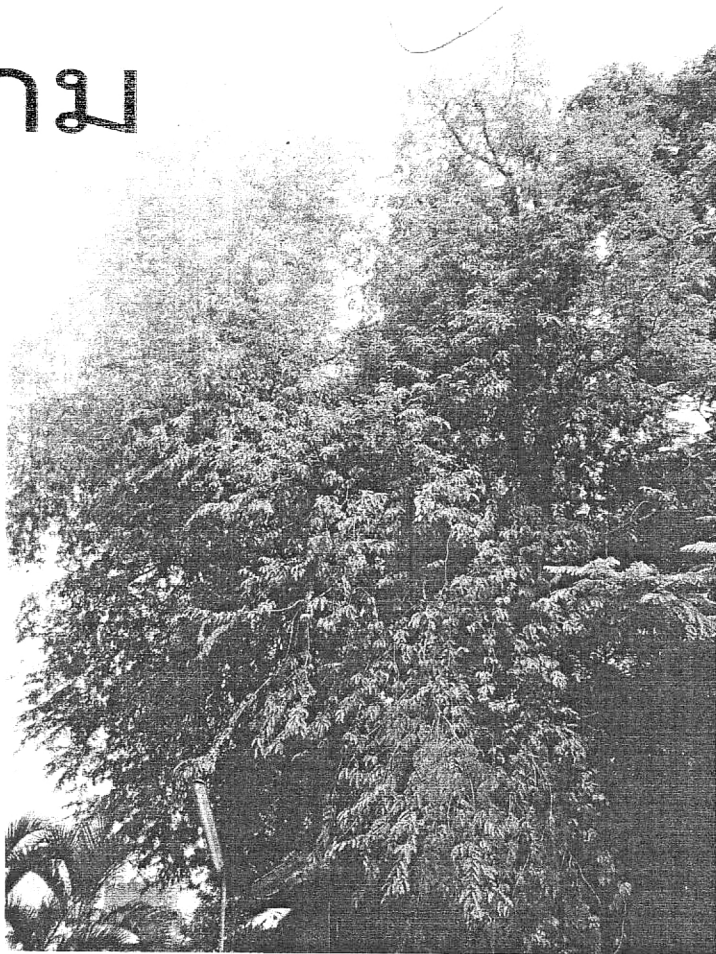


มะขาม เป็นพันธุ์ไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็นมงคลแก่จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งมีคำขวัญประจำจังหวัดนี้คือ เมืองมะขามหวาน อุทยานน้ำหนาว ศรีเทพเมืองเก่า เขาค้ออนุสรณ์ นครพ่อขุนผาเมือง โดยแต่ละท่อนของคำขวัญมีความหมายดังต่อไปนี้

เมืองมะขามหวาน มะขามหวาน เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเพชรบูรณ์ จนเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า จังหวัดเพชรบูรณ์เป็น “เมืองมะขามหวาน” ซึ่งมีรสหวานสนิท โดยจะออกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ดังนั้น จังหวัดเพชรบูรณ์จึงกำหนดจัดงานมะขามหวานและงานกาชาดขึ้นในช่วงปลายเดือน มกราคมของทุกปี ภายในงานมีการประกวดมะขามหวานพันธุ์ต่างๆ การประกวดธิดามะขามหวาน การแสดงทางวัฒนธรรม มหรสพต่างๆ

อุทยานน้ำหนาว อยู่ในอำเภอเมือง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ และอำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ เป็นอุทยานแห่งชาติที่สวยงามที่สุดแห่งหนึ่ง เทือกเขาสูงกั้นเขตระหว่างภาคอีสานและภาคเหนือ มีสภาพป่าอุดมสมบูรณ์เป็นต้นน้ำลำธาร มีทัศนียภาพที่สวยงามหลายแห่ง สถานที่ที่น่าสนใจในเขตอุทยานฯ เช่น ถ้ำผาหงษ์ สวนสนบ้านเป็ก สวนสนภู่มะเขว้า น้ำตกจาว น้ำตกทรายทอง น้ำตกเหวทราย น้ำผุดน้ำตกตาดพราหมณ์ ถ้ำใหญ่น้ำหนาว (ภูน้ำริน) จุดชมวิวภูค้อ ป่าเปลี่ยนสี ภูผาจิต (ภูต่านอ้อป้อ) ประกอบขึ้นเป็นป่าต้นน้ำลำธาร ต้นกำเนิดของลำธารสายยาว เช่น แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำทอง แม่น้ำเลย ห้วยซอนแก่น ห้วยน้ำเชิญ ซึ่งไหลลงสู่เทือกอุบลรัตน์ และเทือกจุฬารัตน์

ศรีเทพเมืองเก่า เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ เดิมมีชื่อว่า “เมืองอภัยสาลี” ถูกค้นพบเมื่อสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จไปตรวจราชการมณฑลเพชรบูรณ์ และได้ทรงเรียกเมืองนี้เสียใหม่ว่า “เมืองศรีเทพ” เมื่อโบราณศรีเทพนี้มีลักษณะเป็นเมืองซ้อนเมืองขนาดใหญ่ที่ตั้งของเมืองอยู่ในชุมทางที่สามารถติดต่อกับภาคอื่นๆ ได้สะดวก จึงได้รับอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมจากอาณาจักรข้างเคียงมาผสมผสาน เช่น ศิลปะทวารวดี ศิลปะขอม เป็นต้น เมืองศรีเทพสร้างขึ้นในยุคของขอมเรืองอำนาจ ซึ่ง



คาดว่ามียาวไม่ต่ำกว่า 1,000 ปี โดยดูจากหลักฐานทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และวัฒนธรรม ที่ตกทอดมาถึงปัจจุบัน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและมีความเจริญสูงสุดทางด้านสถาปัตยกรรมและศิลปกรรม สันนิษฐานว่าเจริญอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11 ถึงพุทธศตวรรษที่ 16

เขาค้ออนุสรณ์ เขาค้อ เคยได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งคอมมิวนิสต์ เป็นพื้นที่สีแดงที่ถูกรุ่นไปด้วยควันไฟของการสู้รบจากผู้ที่มีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน ต่อมาความขัดแย้งยุติลง เขาค้อปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวอันโดดเด่นและสวยงามแห่งหนึ่งของเพชรบูรณ์ อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ ซึ่งตั้งตระหง่านอยู่บนยอดเขา โดดเด่นด้วยแท่งหินอ่อนรูปทรงสามเหลี่ยม ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติความร่วมมือกันระหว่าง พลเรือน ตำรวจ และทหาร

นครพ่อขุนผาเมือง พ่อขุนผาเมือง (เจ้าเมืองราด) ผู้ทรงร่วมสถาปนาราชอาณาจักรสุโขทัย เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 1800 ได้ทรงร่วมมือกับพ่อขุนบางกลางทาว เจ้าเมืองบางยางพระสหาย นำไพร่พลทำสงครามขจัดอำนาจการปกครองของขอมให้พ้นจากดินแดนสุโขทัย และได้ทรงสถาปนาพ่อขุนบางกลางทาวขึ้นเป็นกษัตริย์ครองกรุงสุโขทัย ถวายพระนามว่า “ศรีอินทราทิตย์ทิศย” ชาวเพชรบูรณ์ได้สร้างอนุสาวรีย์เพื่อเป็นที่สักการะ

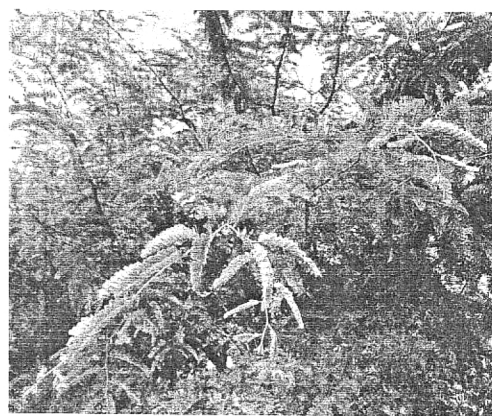
ปลูกได้ในทุกภาคของประเทศ ส่วนต่างๆ ของมะขามทั้งต้น สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เฉพาะฝักหรือผลมะขามใช้ประโยชน์ได้ตั้งแต่ฝักอ่อนจนถึงฝักแก่ ฝักมะขามประกอบด้วย เนื้อ 55% และเมล็ด 33% นอกนั้นเป็นเปลือกและเส้นใย 12% ส่วนเนื้อของฝักมะขามมีกรดบางชนิดที่มีประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมอาหาร เช่น กรดทาร์ทริก กรดซิตริก เป็นต้น

พร้อมกันนี้ยังมีการส่งออกเนื้อมะขามสู่ต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ทั้งในรูปแบบมะขามเปียกแบบแคะเมล็ดและไม่แคะเมล็ด

นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์หลายชนิด เช่น ซอส แยม น้ำมะขามพร้อมดื่ม ฯลฯ และยังเป็นส่วนผสมของเครื่องสำอางอีกด้วย

ทราบกันแล้วว่า มะขาม เป็นพันธุ์ไม้พระราชทานเพื่อปลูกเป็นมงคลแก่จังหวัดเพชรบูรณ์ และมะขามหวานก็เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเพชรบูรณ์ แต่คนหัวๆ ไปก็อดไม่ได้ที่จะนึกถึงต้นมะขามที่สนามหลวง ถึงกับกล่าวว่ามะขามและสนามหลวงเป็นของคู่กัน ต้นมะขามที่ไม่เพียงจะให้ความร่มรื่น แต่ยังสามารถเป็นสัญลักษณ์คู่กับสนามหลวง มีคำกล่าวที่ว่า ทำไม ต้องปลูกต้นมะขามที่สนามหลวงและปลูกมาตั้งแต่เมื่อใด เหตุผลที่ต้องปลูกต้นมะขามรอบๆ สนามหลวง คือ

1. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำแบบอย่างการปลูกต้นไม้รอบสนาม



หลวงมาจากอินโดนีเซีย ในสมัยนั้นฮอลันดาจะปกครองหมู่เกาะเหล่านี้เป็นอาณานิคม แต่ก็ยังมีสุลต่านสุสุหนันเป็นเจ้าผู้ครองนคร ปกครองเมืองย็อกยา (Yogyakarta) และเมืองโซโล (Surakarta) เกาะชวา หน้าพระราชวังของสุสุหนัน (Kraton) ทั้งสองเมืองนี้จะมีสนามหลวงเหมือนกัน ภาษาอินโดนีเซีย เรียกว่า “Alun

ชื่ออื่นๆ : ขม (ภาคใต้), มงโคลิ่ง (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี), อ่าเมียล (เขมร-สุรินทร์), หมากแกง (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน), ส่ามอกล (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)

ชื่อสามัญ : Tamarind, Indian date

ชื่อวิทยาศาสตร์ : Tamarindus indica L.

ชื่อวงศ์ : Leguminosae Caesalpinioideae

มะขาม ที่เรารู้จักกันดี มะขามเปรี้ยว และมะขามหวาน สำหรับมะขามเปรี้ยวเป็นพืชที่ปลูกได้ง่าย สามารถขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด ประกอบกับเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งสามารถเป็นสินค้าส่งออก ทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายล้านบาท เป็นพืชที่

Alun” ในสมัยนั้นมีการปลูกต้นไม้โดยรอบสนาม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) เสด็จประพาสชวาไปพบเห็นบรรยากาศสนามที่มีต้นไม้รอบ ดูสวยงามเรียบร้อย เลยนำแบบอย่างมาปรับปรุงทุ่งพระเมรุในพระนครบ้าง

2. ชื่อ “มะขาม” ทำให้ดูใหญ่โต ทำให้เกิดความเกรงขาม หรือทำให้คนหัวๆ ไปรู้สึกเกรงขาม เนื่องจากสนามหลวงเป็นพื้นที่ของพระมหากษัตริย์ จึงต้องนำต้นไม้ที่มีมงคลหรือชื่อที่มีความหมายดีๆ มาปลูก

ต้นมะขามที่ปลูกที่สนามหลวงครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตามเหตุผลข้างต้นนั้น มีจำนวน 365 ต้น โดย

ปลูก 2 แถว วัดจากถนน 3 เมตร ปลูกแถวหนึ่ง เว้น 1.50 เมตร ปลูกอีกแถวหนึ่ง ระยะห่างแต่ละต้น 7 เมตร

ต่อมามีการปลูกเพิ่ม โดยนับได้ 708 ต้น โดยแบ่งออกเป็น 4 แถว แถวที่ 1 ติดถนน มี 198 ต้น แถวที่ 2 ถัดมา มี 198 ต้น แถวที่ 4 ติดสนามหญ้ามี 165 ต้น ส่วนแถวที่ 3 มี 147 ต้น และมีต้นทางนากยุงแซมอยู่ 38 ต้น ในแถวที่ 3

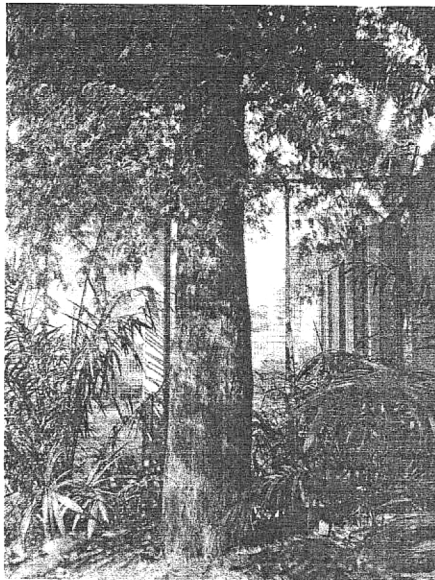
ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ :

ลำต้น เป็นพรรณไม้ยืนต้น ขนาดกลาง จนถึงขนาดใหญ่ แตกกิ่งก้านสาขาตรงสวนยอดของต้น และแข็งแรงมาก ลำต้นมีความสูงประมาณ 60 ฟุต เปลือกมีสีน้ำตาลอ่อน และแตกสะเก็ดเป็นร่องเล็ก ๆ

ใบ เป็นใบรวม จะออกไปเป็นคู่ๆ ตามก้านใบ ก้านหนึ่งมีใบอยู่ประมาณ 10-18 คู่ ลักษณะของใบย่อย เป็นรูปขอบขนาน ปลายใบและโคนใบมน มีสีเขียวแก่

ดอก ออกเป็นช่อเล็ก ๆ ตามบริเวณปลายกิ่ง ช่อหนึ่งจะมีดอกประมาณ 10-15 ดอก ดอกมีกลีบสีเหลือง และมีจุดประสีแดงอยู่ตรงกลางดอก ดอกจะออกในช่วงฤดูฝน ดอกมีรสเปรี้ยว

ผล ผลมีอยู่ 2 ชนิด คือ ชนิดฝักกลมเล็กยาว ซึ่งเรียกว่า มะขามขี้แมว และอีกชนิด



หนึ่งฝักใหญ่แบนและโค้ง มีรสเปรี้ยว เรียกว่า มะขามกระดาน เปลือกนอกเปราะเป็นสีเทาอมน้ำตาล ข้างในผลมีเนื้อเยื่อ แรกๆ เป็นสีเหลืองอ่อน และจะค่อยๆ เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเมื่อแก่จัด เมล็ด รูปค่อนข้างกลม ผิวเปลือกเกลี้ยง สีดำ หรือน้ำตาลเข้ม

การขยายพันธุ์ : การเพาะเมล็ด หรือการตอนกิ่ง

นิเวศวิทยา : เป็นพรรณไม้พื้นเมืองของทวีปแอฟริกา เขตร้อน แต่ปัจจุบันนิยมปลูกกันทั่วไปในประเทศที่มีอากาศร้อน

สรรพคุณทางสมุนไพร :

ราก แก่ท้องร่วง สมานแผล รักษาเข็ม และรูสวัด

เปลือกต้น แก่ไข้ ตัวร้อน

แก่น กล่อมเสมหะ และโลหิต ขับโลหิต ขับเสมหะ รักษาฝีในมดลูก รักษาโรคบรูซ เป็นยาชักมดลูกให้เข้าคู่

ใบสด (มีกรดเล็กน้อย) เป็นยาถ่าย ยาระบาย ขับลมในลำไส้ แก้อาการท้องผูก ขับเสมหะ หายอดตาอักเสบเยื่อตาอักเสบ แก้

ตามัว ฟอกโลหิต ขับเหงื่อ ต้มผสมกับสมุนไพรอื่นๆ อาบหลังคลอดช่วยให้สะอาดขึ้น

เนื้อหุ้มเมล็ด แก้อาการท้องผูก เป็นยาระบาย ยาถ่าย ขับเสมหะ แก้อาการกระหายน้ำ เป็นยาสวนล้างท้อง

ฝักดิบ ฟอกเลือด และลดความอ้วน เป็นยาระบายและลดอุณหภูมิในร่างกาย บรรเทาอาการไข้

เมล็ดในสีขาว เป็นยาถ่ายพยาธิไส้เดือนตัวกลมในลำไส้ พยาธิเส้นด้าย

เปลือกเมล็ด แก่ท้องร่วง แก่บิดลมพวงสมานแผลที่ปาก คอ ลิ้น และตามร่างกาย รักษาแผลสด ถอนพิษ และรักษาแผลถูกไฟลวก รักษาแผลเบาหวาน

เนื้อในฝักแก่ แก้อาการ ขับเสมหะ

ดอกสด ลดความดันโลหิตสูง เมล็ดแก่เป็นยาถ่ายพยาธิไส้เดือนในท้องเด็กได้ หรือใช้เปลือกนอกที่กะเทาะออก ซึ่งจะมียาสกัด ใช้กินเป็นยาแก้ท้องร่วงและแก้อาเจียนได้ดี

ประโยชน์อื่น

ใบอ่อน และ **ดอก** ใช้กินเป็นอาหาร เมล็ด ใช้เพาะอย่างงั่วออก นำมาทำเป็นแกงส้มกินเป็นอาหารได้ และในประเทศอินเดีย นิยมใช้เมล็ดในนำมาบดให้ละเอียดแล้วต้มกับผ้า เพื่อให้ผ้าแข็งเหมือนกับลึงเบ็ง

เนื้อไม้ ใช้ทำเชือก มีคุณภาพดีมาก เพราะเป็นไม้ที่เหนียวทน ใบแก่ มีรสเปรี้ยวฝาด นำมาใช้ปรุงเป็นยาแก้อาการโรคบิด ขับเสมหะในลำไส้ หรือนำมาต้มผสมกับหัวหอมกรอกีระเด็กในเวลารักษาเด็ก แก่หวัดคัดจมูกได้ หรือใช้น้ำที่ต้มให้สตรีหลังคลอดอาบ และใช้บอมน้ำได้ เป็นต้น



นักวิจัย มก. สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อสุขภาพ "ผงโรยข้าว สรรพสารอาหาร และลดความเครียดให้กับสุนัข"

นักวิจัยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อสุขภาพ เป็นทางเลือกให้กับผู้เลี้ยงสุนัข "ผงโรยข้าวคลุกสำหรับสุนัข Ca+GABA เสริมแคลเซียมอินทรีย์และกาบา" (Organic Calcium and GABA enriched rice content for dogs) ผลงานวิจัยของ ดร. ศิริพรพรรณ สุนทรสิงห์ อาจารย์คณะเทคโนโลยีการสัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และคณะ ซึ่งผลงานชิ้นนี้ ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประเภทบุคลากร ซีเนียร์ จากการประกวดนวัตกรรม มก. พ.ศ. 2556 และมีพิธีมอบรางวัลในงานเกษตรแฟร์ เมื่อปลายเดือนมีนาคมที่ผ่านมา

ผงโรยข้าวคลุกสำหรับสุนัข Ca+GABA เสริมแคลเซียมอินทรีย์และกาบา เป็นนวัตกรรมอาหารเพื่อสุขภาพของสุนัข ซึ่งวิจัยและพัฒนาต่อยอดมาจากนวัตกรรมอาหารสุนัขทางเลือก KU e-Dogs ทำเองก็ได้ ที่ได้รับรางวัลไอเดียดีดาวจากรายการสมรมภูมิไอเดีย และรางวัลชมเชย นวัตกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปี 2555 ขณะนี้ได้ยื่นจดอนุสิทธิบัตร "ขนมสุนัขเพื่อ



ดร. ศิริพรพรรณ สุนทรสิงห์ (ใส่แว่น) และคณะทำงาน

สุขภาพเสริมคุณค่าสารอาหารจากยีสต์" โดยมีกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่าจากสารกาบาที่ผลิตโดยเชื้อแลคโตบาซิลลัสที่แยกได้ในประเทศไทย ผงโรยข้าวคลุกสำหรับสุนัข Ca+GABA ประกอบด้วยสารอาหาร แคลเซียมที่ได้จากเปลือกไข่ โปรตีน แร่ธาตุ โภชนาภัณฑ์ที่ได้จากยีสต์ ชนิด Saccharomyces cerevisiae ที่เป็นผลพลอยได้จากการผลิตเบียร์ อุดมด้วยโปรตีน กรดอะมิโนที่จำเป็น วิตามินบีรวมและโพแทสเซียม ทั้งยังเป็นแหล่งแร่ธาตุที่ร่างกายต้องการในปริมาณน้อย แต่จำเป็น ซิลิเนียม สังกะสี และสารเบต้ากลูแคน จากผนังเซลล์ยีสต์ ใช้เป็นอาหารเสริมภูมิคุ้มกัน และ สาร

กาบา ที่ได้จากแบคทีเรียกรดแลคติกที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ โดยคัดแยกมาจากปลาสิ่มฟัก ช่วยลดภาวะความเครียดในสุนัขสูงวัย และจากสภาวะการเลี้ยงสุนัขขังกรง นับเป็นนวัตกรรมใหม่ ช่วยแก้ปัญหาการขาดสารอาหารในสุนัขที่เลี้ยงด้วยข้าวคลุกปรุงเอง เพื่อสุขภาพที่ดีของสุนัข และที่สำคัญก็คือ ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายอาหารสำเร็จรูป

แล้วโรยหรือคลุกกับอาหารที่เตรียมไว้สำหรับสุนัขกิน สุขภาพของคุณก็จะได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนและสมบูรณ์แล้วภายในชองเดียว ปัจจุบันคณะนักวิจัยได้ผลิตผงโรยข้าวคลุกสำหรับสุนัข Ca+GABA เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบนำร่อง ใช้ในโครงการอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชน หลักสูตร "อาหารสุนัขทางเลือกทำเองก็ได้" สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สอบถามเพิ่มเติมได้ที่ ดร. ศิริพรพรรณ สุนทรสิงห์ อาจารย์คณะเทคโนโลยีการ



ผงโรยข้าวคลุกสำหรับสุนัข

และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย สำหรับวิธีการใช้ไม่ยุ่งยาก เพียงแค่อีกของ

สัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โทร. (086) 533-7939